

Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»
Міністерства освіти і науки України

**АНАЛІТИЧНО-ПОРІВНЯЛЬНЕ
ПРАВознавство**
Електронне наукове видання

№03, 2024

Ужгородський національний університет
Ужгород 2024

УДК 001:34

ISSN 2788-6018

Аналітично-порівняльне правознавство – електронне наукове фахове видання
юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Журнал «Аналітично-порівняльне правознавство» включено до переліку фахових видань
категорії «Б» (Наказ Міністерства освіти і науки України № 1290 від 30.11.2021 р.)
зі спеціальності: 081 – Право та 293 – Міжнародне право.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор: Бисага Ю.М. – д.ю.н., професор

Члени редакційної колегії: Белов Д.М. – д.ю.н., професор

Берлінгер Деніел – професор (Румунія)

Булеца С.Б. – д.ю.н., професор

Белова М.В. – д.ю.н., доцент

Дешко Л.М. – д.ю.н., професор

Заборовський В.В. – д.ю.н., професор

Лазур Я.В. – д.ю.н., професор

Манзюк В.В. – к.ю.н., доцент

Менджул М.В. – д.ю.н., доцент

Ондрова Юлія – к.ю.н. (Словацька Республіка)

Фаркаш Мірча – професор (Румунія)

Фрідманський Р.М. – к.ю.н., професор

Рекомендовано до опублікування Вченою радою
ДВНЗ «Ужгородський національний університет», протокол №7 від 28.05.2024 року

Офіційний сайт: <http://app-journal.in.ua/>

Макетування здійснено у ТОВ «РІК-У»,
88000, м. Ужгород, вул. Гагаріна, 36;
print@rik.com.ua

© Ужгородський національний університет, 2024

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ ВЧЕНЬ

Буц О.В. СПРАВЕДЛИВІСТЬ ЯК ВИМОГА ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАВАЗАСТОСОВНИХ АКТИВ.....	15
Гуртова К.М. РОЗУМІННЯ ЗЛОВЖИВАННЯ ПРАВОМ В ПРАВОВИХ ПОЗИЦІЯХ ВЕЛИКОЇ ПАЛАТИ ВЕРХОВНОГО СУДУ.....	20
Добкіна К.Р. ДЕРЖАВОТВОРЧА І ЗАКОНОДАВЧА ДІЯЛЬНІСТЬ РАДЯНСЬКИХ МАРІОНЕТКОВИХ РЕСПУБЛІК НА ПІВДНІ УКРАЇНИ В 1918-1921 РОКАХ.....	26
Моряк-Протопопова Х.М. ПОШИРЕННЯ НА ГАЛИЧИНУ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ АВСТРІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ.....	31
Телеп Ю.В., Попович Т.П. ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИКО-ПРАВОВИХ ПОГЛЯДІВ П.Д. ЛОДІЯ.....	37

РОЗДІЛ II. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Венглінський О.О. ІНФОРМАЦІЯ ЯК ОБ'ЄКТ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ.....	42
Гудзь Т.І. ВЗАЄМОДІЯ МЕДІА ТА СУДОВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	48
Забокрицький І.І. ПРАВО НА ШТУЧНЕ ПЕРЕРИВАННЯ ВАГІТНОСТІ (АБОРТ) В ПРАКТИЦІ ВЕРХОВНОГО СУДУ США: ОГЛЯД ОСТАННІХ ТЕНДЕНЦІЙ.....	54
Кушнір І., Адамчук С. ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВOPOPУШЕННЯ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ПРИМУСОВОГО ХАРАКТЕРУ, ЩО ПОВ'ЯЗАНІ З ОБМЕЖЕННЯМ ОСОБИСТОЇ СВОБОДИ ГРОМАДЯН.....	59
Лавренко Д.О. ФУНКЦІОНАЛЬНА ПАНЕЛЬ ЮРИДИЧНИХ КОНСТРУКЦІЙ.....	64
Лемак О.В. ЗНАЧЕННЯ І РОЛЬ КОНСТИТУЦІЇ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: АСПЕКТИ СУТНІСНИХ ХАРАКТЕРИСТИК.....	69
Мазур Л.Б., Медвідь Л.П. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОНАННЯ НОВИХ ДЕРЖАВНИХ ПРОГРАМ ЖИТЛОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗА УМОВ УЧАСТІ В НИХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ.....	77
Омелько І.І. КОНСТИТУЦІЙНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕЛЕГУВАННЯ ЗАКОНОДАВЧИХ ПОВНОВАЖЕНЬ УРЯДУ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ.....	85
Прудкий Б.О. ДО ПИТАННЯ ДОКТРИНАЛЬНОГО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ ПЕРЕДВИБОРНОЇ АГІТАЦІЇ.....	90
Фірсон В.Д. КОНСТИТУЦІЙНА СКАРГА ТА ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ: ПРАКТИКА СПІВІСНУВАННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПРАВАЗАСТОСУВАННІ.....	102

РОЗДІЛ III. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС; СІМЕЙНЕ ПРАВО; МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

Болдирева В.М. ЮРИСДИКЦІЙНА ФОРМА ЗАХИСТУ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ.....	110
Брянкін А.С. ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В ПОЛЬЩІ: СОЦІАЛЬНІ ПРАВА БІЖЕНЦІВ.....	115

Бус К.І. КОНВАЛІДАЦІЯ ПРАВОЧИНУ, ВЧИНЕНОГО ПІД ВПЛИВОМ ПОМИЛКИ.....	119
Ватрас В.А., Нечипорук Л.Д. ЦИВІЛЬНА ПРОЦЕСУАЛЬНА ДІЄЗДАТНІСТЬ ЯК УМОВА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ПОЗОВ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	125
Галкевич С.В. ВПЛИВ ПІДВИЩЕНОГО РИЗИКУ НА ЦИВІЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗАВДАНУ МАЙНОВУ ШКОДУ.....	130
Головач А.Й. МИРОВА УГОДА В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ СТАРОДАВНЬОГО РИМУ.....	135
Грицишина Л.В. ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА НА СІМЕЙНІ ФОРМИ ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	139
Кириченко В.О. ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УМОВАХ ЗАПРОВАДЖЕНИХ САНКЦІЙ ДО КРАЇН-АГРЕСОРІВ ТА КРАЇН-СПОНСОРІВ ТЕРОРИЗМУ.....	144
Лукашов Р.С. ПРОВІДНІ ФАКТОРИ РОЗВИТКУ РИНКУ ЮРИДИЧНОГО КОНСАЛТИНГУ В УКРАЇНІ ТА ОСНОВНІ ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ КОНСАЛТИНГОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.....	149
Парасюк М.В. ПРОЦЕСУАЛЬНА ДОБРОСОВІСНІСТЬ І ЕЛЕКТРОННІ ТЕХНОЛОГІЇ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ.....	155
Печерова Н.Г. МАЙНОВІ ПРАВА АВТОРА НА СЛУЖБОВИЙ ТВІР В АВТОРСЬКОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ.....	160
Сахно Ю.В. СПІВВІДНОШЕННЯ ДОГОВІРНОЇ ТА ДЕЛІКТНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ, НІМЕЧЧИНИ ТА ФРАНЦІЇ.....	168
Стільник І.В. ПРИНЦИП СВОБОДИ ДОГОВОРУ ТА ЙОГО ОБМЕЖЕННЯ: ДИХОТОМІЯ ПОНЯТЬ.....	173
Чепис О.І., Чепис Т.В. ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ВІД НЕДОБРОСОВІСНОЇ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ПРАКТИКИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ.....	177
РОЗДІЛ ІV. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО, ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО	
Дорошенко Л.М. ФЕНОМЕН ДОВІРИ В ДОГОВІРНОМУ РЕГУЛЮВАННІ КОРПОРАТИВНИХ ВІДНОСИН.....	183
Орлова О.С. ПІСЛЯВОЄННА ВІДБУДОВА УКРАЇНИ: АНАЛІЗ ОКРЕМИХ ПРОГРАМНИХ ЗАСАД.....	189
Скіб'як О.С. ЗАСНУВАННЯ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	195
РОЗДІЛ V. ТРУДОВЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	
Гетьманцева Н.Д. СТИМУЛЮВАННЯ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЗАКОНОМІРНА ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ЛЮДИНИ-ПРАЦІ.....	200
Кітченко М.Ю. НЕМОЖЛИВІСТЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАЦІВНИКА РОБОТОЮ ЯК НОВА СПЕЦІАЛЬНА ПІДСТАВА РОЗІРВАННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ З ІНІЦІАТИВИ РОБОТОДАВЦЯ: ЩОДО ДОЦІЛЬНОСТІ ВІДНЕСЕННЯ ДО СПЕЦІАЛЬНИХ ПІДСТАВ ЗВІЛЬНЕННЯ.....	205
Лубінець Д.В. СУБ'ЄКТНИЙ СКЛАД ВІДНОСИН ЩОДО СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПРАЦІВНИКІВ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ.....	211
Мокрицька Н.П. ОСОБЛИВОСТІ НАБУТТЯ СТАТУСУ ВАГІТНОЇ ЖІНКИ ДЛЯ НАДАННЯ ПРАВ ТА ГАРАНТІЙ У ТРУДОВОМУ ПРАВІ ТА ПРАВІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	216
Пилипенко П.Д., Гірник О.О. ЧЛЕНИ СІМ'Ї ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ ЯК СУБ'ЄКТ ПРАВА НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ: ДЕЯКІ ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ.....	221

Тихонович О.Ю. ЩОДО ОБОВ'ЯЗКУ РОБОТОДАВЦЯ НАДАТИ ІНФОРМАЦІЮ ПРО УМОВИ ПРАЦІ ПРАЦІВНИКУ.....	225
Ткаченко В.С. ЧАСОВА ТА ПРОСТОРОВА ГНУЧКІСТЬ РОБОЧОГО ЧАСУ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	230
РОЗДІЛ VI. ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО; АГРАРНЕ ПРАВО; ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО; ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО	
Коломійцева Д.М. ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕРИТОРІАЛЬНИМИ ГРОМАДАМИ ПРАВА НА НЕВИТРЕБУВАНІ ЗЕМЕЛЬНІ ЧАСТКИ (ПАЇ) З 1 СІЧНЯ 2025 РОКУ.....	238
Копиця М.А. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС: ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД.....	243
Малохліб О.С. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В УКРАЇНІ ТА КАНАДІ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.....	251
Мачуська І.Б., Аргатюк І.В., Недільченко С.Б., Бурлій В.В. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИДОБУТКУ ДОРОГОЦІННОГО КАМІННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ.....	257
Новак Т.С., Капплова О., Браніцький О.М. ЕКОЛОГІЧНІ РИЗИКИ ПОВ'ЯЗАНІ З ВОЄННИМИ ДІЯМИ: ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ.....	262
Савчин А.М. ЕКОЛОГІЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЯК КОНСТИТУЦІЙНА ГАРАНТІЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА БЕЗПЕЧНЕ ДОВКІЛЛЯ.....	268
РОЗДІЛ VII. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО	
Баско А.В. РЕАЛІЗАЦІЯ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ.....	272
Білак О.П. Герич А.В. ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В СФЕРІ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА.....	278
Білий І.М. НОРМИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА (ДО ДИСКУСІЇ ПРО ЇХ СТРУКТУРУ ТА СКЛАДОВІ ЕЛЕМЕНТИ).....	285
Бобик М.В. ВИКЛИКИ СТАНОВЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИКІВ В УКРАЇНІ.....	292
Бойко О.І., Мельник А.М. ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ДО ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	297
Вареник Д.С. ПРОГАЛИНИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	303
Волошин Р.В., Прохоренко М.М. ПІДСТАВИ ТА ПОРЯДОК ВВЕДЕННЯ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ.....	308
Дем'янчук Ю.В., Сидоренко В.В., Добренька Н.В. ДИСКУСІЙНІ ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЙНИМ ДІЯМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....	314
Доляр Є.В. МІСЦЕ СУДОВОГО ПРАВАЗАСТОСУВАННЯ У ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ НОРМ ПРАВА (НА ПРИКЛАДІ ПРАВАЗАСТОСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ ТА СУДІВ, ДО КОМПЕТЕНЦІЇ ЯКИХ ВІДНЕСЕНО РОЗГЛЯД СПРАВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ).....	319
Єсімов С.С. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ОПТИМІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ.....	325
Железняк О.С. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ НАГЛЯДОВОЇ ПРОБАЦІЇ.....	330

Заліпаєв Ю.В. СИСТЕМА ЗАХОДІВ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ В СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	335
Каргаманян Д.К. ОСОБЛИВОСТІ ВИДІВ КОНТРОЛЮ ЗА ЗДІЙСНЕННЯМ ЕЛЕКТРОННИХ ПРОЦЕДУР В ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ.....	341
Каргаманян Х.К. СИСТЕМА КРИТЕРІЇВ ОЦІНКИ СЕРВІСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ В УКРАЇНІ.....	346
Кондратенко В.М., Стеценко Д.Ю. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ В СУДОВІЙ СИСТЕМІ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ.....	351
Кондратьєв Є.Є. ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ НОТАРІУСІВ З НАДАННЯ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ ТА ЙОГО ЗМІСТ.....	356
Кузів Г.С., Ільницький О.В. НОРМАТИВНА ВИЗНАЧЕНІСТЬ ПІДСТАВ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУДДІВ ЯК ГАРАНТІЯ ЇХ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУДОВОЇ ВЛАДИ.....	361
Литвиненко Є.В., Скоблик М.О. ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ.....	369
Наточій А.Д., Болгаренко В.М. ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА ТА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТА ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ.....	374
Нечипоренко С.Ю. НЕДОБРОСОВІСНА КОНКУРЕНЦІЯ У КОНТЕКСТІ НЕДОБРОСОВІСНОЇ РЕКЛАМИ.....	379
Пиріг А.В. АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ОБІГУ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ В УКРАЇНІ.....	384
Правило О.І. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ.....	390
Проць І.М. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ БЮДЖЕТНО-ПРАВОВИХ НОРМ-СТИМУЛІВ.....	396
Рой О.В. НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АКТ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ ЯК ПРЕДМЕТ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВОГО СПОРУ (ОПРИЛЮДНЕННЯ ТА ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ).....	401
Тімашов В.О., Миколюк Н.В. БЮДЖЕТНІ ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА.....	407
Фукс Н.А. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЦІННІ ПАПЕРИ В ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ ПРО РИНКИ КАПІТАЛУ (ПРОГРЕСИВНІ НОВОВВЕДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ).....	412
Чубай А. ЗАКОННІСТЬ ЯК ОСНОВА ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ.....	418
Шопіна І.М. ФУНКЦІЇ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ У РЕФОРМУВАННІ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ ТА УДОСКОНАЛЕННІ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ.....	425
Явтушенко Д.А. ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСЛУГ В СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ.....	430
РОЗДІЛ VIII. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО	
Василевич В.В., Левченко Ю.О. ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У СФЕРІ СТРАХУВАННЯ.....	436
Василевич В.В., Левченко Ю.О. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ НАСИЛЬНИЦЬКИМ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У ПРАВООХОРОННІЙ СФЕРІ.....	441

Дмитрієнко Ю.С. РОЛЬ І МІСЦЕ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ПРАВОВОМУ МЕХАНІЗМІ ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У СФЕРІ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ УКРАЇНИ.....	446
Зінсу О.І. РОЛЬ ПСИХОЛОГІЧНОГО МАНІПУЛЮВАННЯ У ФОРМУВАННІ ТА РОЗГОРТАННІ ПОЛІФОНІЧНОГО ГЛИБИННОГО КОНФЛІКТУ «ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО».....	450
Козаченко О.В., Мусиченко О.М. РЕСТИТУЦІЙНО-КОМПЕНСАЦІЙНІ ЗАХОДИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ.....	456
Коломієць Н.В., Лугина Є.Ю. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ КВАЛІФІКАЦІЇ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ В УКРАЇНІ.....	466
Мостепанюк Л.О. ОСОБЛИВИЙ ПСИХОФІЗИЧНИЙ СТАН ЯК ОБСТАВИНА, ЯКА ПОМ'ЯКШУЄ ПОКАРАННЯ У СТ. 117 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ.....	471
Субот Н. І. КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ, ЯКА ВЧИНЯЄ КОНТРАБАНДУ ОРГАНІВ ДЛЯ ТРАНСПЛАНТАЦІЇ ТА ІНШИХ АНАТОМІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ЛЮДИНИ.....	476
Тельєн О.Ю. ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА ЯК ОСНОВОПОЛОЖНИЙ ПРИНЦИП ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ДІЗНАВАЧА ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ.....	480
Ткаченко І.М. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ ЯК КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОЗНАКА ПОТЕРПІЛОЇ ОСОБИ.....	485
Цирулик С.С. РОЗВИТОК МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ СТАНДАРТІВ ЩОДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНІВ ТА ЗВИЧАЇВ ВІЙНИ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ – ПЕРША ПОЛОВИНА ХХ СТОЛІТТЯ).....	491
Чекмарьова І.М., Резніченко Г.С. ОСОБЛИВОСТІ РОЗМЕЖУВАННЯ ШАХРАЙСТВА ТА ШАХРАЙСТВА З ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ.....	496
Явтушенко А.М. ПРО СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВУ ПРИРОДУ АДМІНІСТРАТИВНОГО НАГЛЯДУ В УКРАЇНІ ТА НЕОБХІДНІСТЬ РОЗШИРЕННЯ ЙОГО ОБ'ЄКТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	502
РОЗДІЛ ІХ. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ	
Білінська Л.В. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ СТАТУС ПОТЕРПІЛОГО.....	506
Бурнос О.О. СПОСОБИ ВЧИНЕННЯ ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ З ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИМИ ТА ЦИВІЛЬНИМ НАСЕЛЕННЯМ.....	510
Вапнярчук В.В. СПЕЦІАЛЬНЕ ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ (IN ABSENTIA): АНАЛІЗ ОКРЕМИХ ПИТАНЬ ЩОДО ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ ПРО ЙОГО ЗДІЙСНЕННЯ.....	516
Горінецький Й.І., Нестерова І.А., Реплюк Н.М. ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ОСОБИ, ЩОДО ДІЯНЬ ЯКОЇ ПРОВОДИТЬСЯ ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ, ДО ПОВІДОМЛЕННЯ ЇЙ ПРО ПІДОЗРУ.....	525
Зіньковський І.П. НОВЕЛІЗАЦІЯ ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЗА УЧАСТЮ НЕПОВНОЛІТНІХ ПОТЕРПІЛИХ ТА СВІДКІВ.....	530
Мельничук Ю.Л. ҐЕНЕЗА РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ ДОКАЗІВ ТА ДОПУСТИМОСТІ ДОКАЗІВ.....	537
Тагієв С.Р. КОНСТИТУЦІЙНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА СУДОВИМ ПРАВОМ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	546
Чепель О.В., Чернецький С.С. МІСЦЕ СВІДКА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ.....	553

РОЗДІЛ X. СУДОУСТРІЙ; ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

Заборовський В.В., Манзюк В.В., Ревуцька І.Е. ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ АДВОКАТІВ ТА ОРГАНІВ АДВОКАТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РФ.....	561
--	------------

РОЗДІЛ XI. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Ахмедов Е.М. ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ СИЛ ОБСЄ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ.....	568
Гачкевич А.О. ХІРОСІМСЬКИЙ ПРОЦЕС ЗІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ.....	574
Дір І.Ю. СПЕЦІАЛЬНІ ІНСТИТУЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	584
Іванов А.В. НАДНАЦІОНАЛЬНИЙ ХАРАКТЕР РІШЕНЬ МІЖНАРОДНИХ СУДОВИХ ІНСТИТУЦІЙ.....	589
Каптан М.В. АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТА ВИОКРЕМЛЕННЯ ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИЛ ОБОРОНИ УКРАЇНИ В МЕЖАХ МІЖНАРОДНОЇ ДОПОМОГИ: ОЦІНКА РИЗИКІВ.....	594
Кібець Д.В., Головатенко М.Ю. КЛАСИФІКАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ЇХ РОЛЬ В СУЧАСНОМУ СВІТІ.....	600
Сироїд Т.Л. ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЖЕРТВ ЗЛОЧИНІВ.....	605
Хмеленко Я.О. МІЖНАРОДНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ АРБІТРАЖ ЯК СКЛАДОВА МЕХАНІЗМУ ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ, ЗАВДАНИХ ВІЙСЬКОВИМИ КОНФЛІКТАМИ.....	615
РОЗДІЛ XII. ФІЛОСОФІЯ ПРАВА	
Белов Д.М., Белова М.В. КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМ ЯК КАТЕГОРІЯ В ІСТОРІЇ ПРАВОВОЇ ДУМКИ.....	620

CONTENTS

SECTION I. THEORY AND HISTORY OF THE LAW AND THE STATE; HISTORY OF POLITICAL AND LEGAL DOCTRINES

Buts O.V. JUSTICE AS A REQUIREMENT FOR THE EFFECTIVENESS OF LAW-ENFORCEMENT ACTS..... **15**

Hurtova K. UNDERSTANDING ABUSE OF RIGHTS IN THE LEGAL POSITIONS OF THE SUPREME COURT'S GRAND CHAMBER..... **20**

Dobkina K. STATE-BUILDING AND LEGISLATIVE ACTIVITIES OF THE SOVIET PUPPET REPUBLICS IN SOUTHERN UKRAINE IN 1918-1921..... **26**

Moriak-Protopopova Kh.M. THE SPREAD OF THE SYSTEM OF STATE POWER OF THE AUSTRO-HUNGARIAN EMPIRE TO GALICIA..... **31**

Telep Yu.V., Popovych T.P. PECULIARITIES OF POLITICAL AND LEGAL VIEWS P.D. LODIA..... **37**

SECTION II. CONSTITUTIONAL LAW; MUNICIPAL LAW

Venglinsky O.O. INFORMATION AS AN OBJECT OF UKRAINE'S NATIONAL SECURITY POLICY..... **42**

Gudz T.I. INTERACTION BETWEEN MEDIA AND JUDICIAL AUTHORITY IN UKRAINE DURING WARTIME..... **48**

Zabokrytskyy I. THE RIGHT TO ARTIFICIAL TERMINATION OF PREGNANCY (ABORTION) IN THE PRACTICE OF THE US SUPREME COURT: A REVIEW OF RECENT TRENDS..... **54**

Kushnir I., Adamchuk S. SOME LEGAL ASPECTS OF PARTICIPATION OF THE PROSECUTOR IN CASES OF ADMINISTRATIVE OFFENCES IN THE APPLICATION OF COERCIVE MEASURES RELATED TO THE RESTRICTION OF PERSONAL FREEDOM OF CITIZENS..... **59**

Lavrenko D. FUNCTIONAL PANEL OF LEGAL STRUCTURES..... **64**

Lemak O.V. SIGNIFICANCE AND ROLE OF THE CONSTITUTION IN ENSURING NATIONAL SECURITY: ASPECTS OF ESSENTIAL CHARACTERISTICS..... **69**

Mazur L.B., Medvid L.P. ASSESSMENT OF THE EFFECTIVENESS OF NEW GOVERNMENT HOUSING PROGRAMS FOR MILITARY PERSONNEL AND THEIR FAMILIES..... **77**

Omelko I.I. CONSTITUTIONAL REGULATION OF THE DELEGATION OF LEGISLATIVE POWERS OF THE GOVERNMENT: A COMPARATIVE ASPECT..... **85**

Prudkyi B. PRE-ELECTION CAMPAIGNING: WITH REGARDS TO THE ISSUE OF DOCTRINAL COMPREHENSION..... **90**

Firsov V. CONSTITUTIONAL COMPLAINT AND REVIEW OF COURT DECISIONS: PRACTICE OF COEXISTENCE IN UKRAINIAN LAW ENFORCEABILITY..... **102**

SECTION III. CIVIL LAW AND CIVIL PROCEEDINGS; FAMILY LAW; PRIVATE INTERNATIONAL LAW

Boldyreva V.M. JURISDICTIONAL FORM OF PROTECTION OF CORPORATE RIGHTS UNDER THE LEGISLATION OF UKRAINE..... **110**

Bryankin A.S. LEGAL PROTECTION OF UKRAINIAN CITIZENS IN POLAND: SOCIAL RIGHTS OF REFUGEES..... **115**

Bus K. CONVALIDATION OF A DEED COMMITTED UNDER THE INFLUENCE OF AN ERROR..... **119**

Vatras V.A. Nechiporuk L.D. CIVIL PROCEDURAL CAPACITY AS A CONDITION FOR EXERCISING THE RIGHT TO SUE IN CIVIL PROCEEDINGS.....	125
Halkevych S.V. THE IMPACT OF INCREASED RISK ON CIVIL LIABILITY FOR PROPERTY DAMAGE.....	130
Holovach A.Y. SETTLEMENT AGREEMENT IN CIVIL PROCEEDINGS ANCIENT ROME.....	135
Grytsyshyna L. IMPLEMENTATION OF THE RIGHT TO FAMILY-BASED FORMS OF EDUCATION UNDER MARTIAL LAW.....	139
Kyrychenko V.O. LEGAL PROTECTION OF FOREIGN INVESTMENTS IN THE CONDITIONS OF INTRODUCED SANCTIONS AGAINST AGGRESSOR COUNTRIES AND COUNTRIES SPONSORING TERRORISM.....	144
Lukashov R.S. LEADING FACTORS IN THE DEVELOPMENT OF THE LEGAL CONSULTING MARKET IN UKRAINE AND THE MAIN WAYS OF IMPLEMENTING INNOVATIVE STRATEGIES FOR THE DEVELOPMENT OF CONSULTING ORGANIZATIONS.....	149
Parasyuk M.V. PROCEDURAL INTEGRITY AND ELECTRONIC TECHNOLOGIES IN CIVIL LAW.....	155
Pecherova N.H. PROPERTY RIGHTS OF THE AUTHOR TO THE SERVICE WORK IN THE COPYRIGHT LAW OF UKRAINE.....	160
Sakhno Y.V. THE CORRESPONDENCE BETWEEN CONTRACTUAL AND TORT LIABILITY IN THE CIVIL LAW OF UKRAINE, GERMANY, AND FRANCE.....	168
Stilnyk I.V. PRINCIPLE OF FREEDOM OF CONTRACT AND ITS LIMITATIONS: DICHOTOMY OF CONCEPTS.....	173
Chepis O.I., Chepis T.V. PROTECTION OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS AGAINST UNFAIR TRADE PRACTICES IN THE EUROPEAN UNION.....	177
SECTION IV. ECONOMIC LAW, ECONOMIC PROCEDURAL LAW	
Doroshenko L.M. THE PHENOMENON OF TRUST IN THE CONTRACTUAL REGULATION OF CORPORATE RELATIONS.....	183
Orlova O.S. POST-WAR RECONSTRUCTION OF UKRAINE: ANALYSIS OF INDIVIDUAL PROGRAM PRINCIPLES.....	189
Skibiak O. ESTABLISHMENT OF JOINT STOCK COMPANIES: PROBLEMS AND WAYS TO SOLVE THEM.....	195
SECTION V. LABOUR LAW; SOCIAL SECURITY LAW	
Getmantseva N. STIMULATION OF LABOR ACTIVITY AS A NATURAL FORM OF REALIZATION OF THE LEGITIMATE INTERESTS OF A WORKING PERSON.....	200
Kitchenko M.Y. THE IMPOSSIBILITY OF PROVIDING AN EMPLOYEE WITH A JOB AS A NEW SPECIAL GROUND FOR TERMINATING AN EMPLOYMENT CONTRACT AT THE INITIATIVE OF THE EMPLOYER: REGARDING THE EXPEDIENCY OF ASSIGNING IT TO THE SPECIAL GROUNDS FOR DISMISSAL.....	205
Lubinets D.V. THE SUBJECT COMPOSITION OF RELATIONS ON SOCIAL PROTECTION OF THE RIGHTS OF CRITICAL INFRASTRUCTURE WORKERS IN UKRAINE.....	211
Mokrytska N.P. FEATURES OF ACQUIRING THE STATUS OF A PREGNANT WOMAN TO ACQUIRE RIGHTS AND GUARANTEES IN LABOR LAW AND SOCIAL SECURITY LAW.....	216
Pylypenko P., Hirnyk O. MILITARY SERVICEMAN'S FAMILY MEMBERS AS A SUBJECT OF THE RIGHT TO SOCIAL PROTECTION: SOME PRACTICAL PROBLEMS OF LEGISLATIVE REGULATION.....	221
Tykhonovych O.Y. REGARDING THE EMPLOYER'S OBLIGATION TO PROVIDE INFORMATION ABOUT WORKING CONDITIONS TO THE EMPLOYEE.....	225

Tkachenko V.S. TIME AND SPACE FLEXIBILITY OF WORKING TIME IN THE COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION.....	230
SECTION VI. LAND LAW; AGRARIAN LAW; ENVIRONMENTAL LAW; NATURAL RESOURCES LAW	
Kolomiitseva D.M. PROBLEMS OF LEGAL REGULATION OF THE REALIZATION BY TERRITORIAL COMMUNITIES OF THE RIGHT TO UNCLAIMED LAND SHARES FROM JANUARY 1, 2025.....	238
Kopytsia M. KEY TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF EU AGRICULTURAL LEGISLATION: A GENERAL OVERVIEW.....	243
Malokhlib O.S. LEGAL PRINCIPLES OF AGRICULTURAL LAND USE IN UKRAINE AND CANADA: COMPARATIVE LEGAL ASPECT.....	251
Machuska I.B., Argatiuk I.V., Nedilchenko S.B., Burliy V.V. LEGAL REGULATION OF MINING OF PRECIOUS STONES: PROBLEMS AND WAYS OF IMPROVEMENT.....	257
Novak T., Kapplová O., Branitskyi O. ENVIRONMENTAL RISKS ASSOCIATED WITH MILITARY OPERATIONS: CONCEPTS AND SIGNS.....	262
Savchyn A.M. ECOLOGICAL ASSESSMENT AS A CONSTITUTIONAL GUARANTEE OF THE REALIZATION OF THE RIGHT TO A SAFE ENVIRONMENT.....	268
SECTION VII. ADMINISTRATIVE LAW AND PROCEDURE; FINANCIAL LAW; INFORMATION LAW	
Basko A.V. IMPLEMENTATION BY LOCAL SELF-GOVERNMENT BODIES OF STATE POLICY IN THE FIELD OF CIVIL PROTECTION.....	272
Bilak O.P., Gerych A.V. FUNCTIONAL ASSIGNMENT OF LOCAL SELF-GOVERNMENT BODIES IN THE FIELD OF CROSS-BORDER COOPERATION.....	278
Biliy I.M. NORMS OF ADMINISTRATIVE AND PROCEDURAL LAW (TO THE DISCUSSION OF THEIR STRUCTURE AND CONSTITUENT ELEMENTS).....	285
Bobyk M.V. FORMATION AND DEVELOPMENT OF LEGAL REGULATION OF INSURERS IN UKRAINE.....	292
Boiko O.I., Melnyk A.M. PROSPECTS FOR THE USE OF MODERN INTERACTIVE TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF TRAINING POLICE OFFICERS FOR ACTIVITIES UNDER MARTIAL LAW.....	297
Varenyk D.S. GAPS IN THE LEGAL REGULATION OF VOLUNTEER ACTIVITIES IN UKRAINE UNDER MARTIAL LAW.....	303
Voloshyn R.V., Prokhorenko M.M. GROUNDS AND PROCEDURE FOR THE INTRODUCING THE LEGAL REGIME OF MARTIAL LAW.....	308
Demianchuk Y.V., Sydorenko V.V., Dobrenka N.V. DEBATABLE THEORETICAL ASPECTS OF COMBATING CORRUPTION IN THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW IN UKRAINE.....	314
Doiar Ye. THE PLACE OF JUDICIAL ENFORCEMENT IN THE PROCESS OF IMPLEMENTATION OF LEGAL NORMS (ON THE EXAMPLE OF THE ENFORCEMENT ACTIVITY OF ADMINISTRATIVE COURTS AND COURTS WHOSE COMPETENCE INCLUDES CONSIDERATION OF CASES ON ADMINISTRATIVE OFFENSES).....	319
Yesimov S.S. METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE OPTIMIZATION OF ADMINISTRATIVE SERVICES IN UKRAINE.....	325
Zheleznyak O.S. FOREIGN EXPERIENCE IN THE IMPLEMENTATION OF SUPERVISED PROBATION.....	330
Zalipaiev Y. SYSTEM OF MEASURES FOR ADMINISTRATIVE LIABILITY FOR VIOLATIONS IN THE FIELD OF INTELLECTUAL PROPERTY: TODAY AND PROSPECTS FOR DEVELOPMENT.....	335

Karhamanian D.K. FEATURES OF THE TYPES OF CONTROL ON THE PERFORMANCE OF ELECTRONIC PROCEDURES IN THE ACTIVITIES OF PUBLIC ADMINISTRATION ENTITIES.....	341
Karhamanian Kh.K. THE SYSTEM OF CRITERIA FOR EVALUATING THE SERVICE ACTIVITY OF ADMINISTRATIVE COURTS IN UKRAINE.....	346
Kondratenko V., Stetsenko D. ADMINISTRATIVE AND LEGAL PRINCIPLES OF PUBLIC CONTROL IN THE JUDICIAL SYSTEM THROUGH THE PRISM OF ENSURING HUMAN AND CIVIL RIGHTS IN UKRAINE.....	351
Kondratiev Ye.Ye. APPEALING DECISIONS, ACTIONS OR INACTION OF NOTARIES ON THE PROVISION OF PUBLIC SERVICES AND ITS CONTENT.....	356
Kuziv H., Ilnytskyi O. LEGISLATIVE DETERMINATION OF THE GROUNDS FOR DISCIPLINARY LIABILITY OF JUDGES AS A GUARANTEE OF THEIR INDEPENDENCE AND THE EFFICIENCY OF THE FUNCTIONING OF THE JUDICIAL POWER.....	361
Lytvynenko Ye.V., Skoblyk M.O. PECULIARITIES OF ENSURING HUMAN RIGHTS IN THE CONTEXT OF DIGITAL TRANSFORMATION.....	369
Natochi A., Bolharenko V. FIREARMS TRAINING AND DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL QUALITIES IN FUTURE OFFICERS: INTERCONNECTION AND INTERDEPENDENCE.....	374
Nechyporenko S. UNFAIR COMPETITION IN THE CONTEXT OF UNFAIR ADVERTISING.....	379
Pyrh A. UPDATING THE PRINCIPLES OF STATE FINANCIAL CONTROL IN THE SPHERE OF BUDGET FUNDS CIRCULATION IN UKRAINE.....	384
Pravylo O. LEGAL REGULATION OF HEALTH CARE IN UKRAINE.....	390
Prots I.M. THEORETICAL APPROACHES TO THE CLASSIFICATION OF BUDGETARY AND LEGAL NORMS-INCENTIVES.....	396
Roy O. REGULATORY ACT OF THE STATE ADMINISTRATION AS THE SUBJECT OF A PUBLIC LEGAL DISPUTE (PUBLICATION AND STATE REGISTRATION).....	401
Timashov V.O., Mykoliuk N.V. BUDGET POWERS OF LOCAL GOVERNMENTS IN THE FIELD OF INFORMATION LAW.....	407
Fuks N. BASIC STOCK TERMS IN UKRAINIAN STOCK MARKET LEGISLATION (PROGRESSIVE INNOVATIONS AND PROSPECTS FOR IMPROVEMENT).....	412
Chubai A. LEGITIMACY AS THE BASIS OF PUBLIC ADMINISTRATION.....	418
Shopina I.M. FUNCTIONS OF PUBLIC CONTROL IN REFORMING THE TAX SYSTEM AND IMPROVING THE ACTIVITIES OF THE STATE TAX SERVICE OF UKRAINE.....	425
Yavtushenko D.A. REGARDING THE DEFINITION OF ELECTRONIC SERVICES IN THE FIELD OF SOCIAL PROTECTION OF THE POPULATION.....	430
SECTION VIII. CRIMINAL LAW AND CRIMINOLOGY; PENAL ENFORCEMENT LAW	
Vasylevich V.V., Levchenko Yu.O. PREVENTION OF CRIMINAL OFFENSES IN THE FIELD OF INSURANCE.....	436
Vasylevich V.V., Levchenko Yu.O. CONCEPTUAL PRINCIPLES OF PREVENTION OF VIOLENT CRIMINAL OFFENSES IN LAW ENFORCEMENT.....	441
Dmitrienko Yu.S. THE ROLE AND PLACE OF CRIMINOLOGICAL INFORMATION IN THE LEGAL MECHANISM FOR THE PREVENTION OF CRIMINAL OFFENSES IN THE SPHERE OF EXECUTION OF PUNISHMENTS OF UKRAINE.....	446
Zinsu O.I. THE ROLE OF PSYCHOLOGICAL MANIPULATION IN THE FORMATION AND UNFOLDING OF THE DEEP POLYPHONIC CONFLICT «DOMESTIC VIOLENCE».....	450

Kozachenko O., Musychenko O. RESTITUTION AND COMPENSATORY MEASURES IN CRIMINAL LAW.....	456
Kolomiets N., Luhyna Y. PROBLEMATIC ASPECTS OF QUALIFICATION OF WAR CRIMES IN UKRAINE.....	466
Mostepanyuk L.O. SPECIAL PSYCHOPHYSICAL CONDITION AS A CIRCUMSTANCE THAT MITIGATES PUNISHMENT IN ART. 117 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE.....	471
Subot N.I. CRIMINOLOGY CHARACTERISTICS OF A PERSON WHO COMMITS SMUGGLING TRANSPLANT ORGANS AND OTHER HUMAN ANATOMICAL MATERIALS.....	476
Telen O.Yu. THE RULE OF LAW AS A FUNDAMENTAL PRINCIPLE OF THE ORGANIZATION AND ACTIVITIES OF AN INQUIRER REGARDING THE PREVENTION OF CRIMINAL OFFENSES.....	480
Tkachenko I. CRIMINAL OFFENSE AS CRIMINAL-LEGAL FEATURE OF A VICTIM.....	485
Tsyruyk S.S. EVOLUTION OF INTERNATIONAL LEGAL STANDARDS REGARDING RESPONSIBILITY FOR VIOLATIONS OF LAWS AND CUSTOMS OF WAR (SECOND HALF OF THE XIX-TH – FIRST HALF OF THE XX-TH CENTURY).....	491
Chekmaryova I.M., Reznichenko H.S. FEATURES OF DISTINGUISHING FRAUD AND FRAUD WITH FINANCIAL RESOURCES.....	496
Yavtushenko A.M. ABOUT THE SOCIO-LEGAL NATURE OF ADMINISTRATIVE SUPERVISION IN UKRAINE AND THE NEED TO EXPAND ITS SCOPE IN THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW.....	502
SECTION IX. CRIMINAL PROCEDURE AND FORENSICS; FORENSIC EXAMINATION OPERATIONAL SEARCH ACTIVITIES	
Bilinska L.V. CRIMINAL-LEGAL AND CRIMINAL-PROCEDURAL STATUS OF THE VICTIM.....	506
Burnos O.O. WAYS OF COMMITTING CRUEL TREATMENT OF PRISONERS OF WAR AND CIVILIAN POPULATION.....	510
Vapniarchuk V.V. SPECIAL PRE-TRIAL INVESTIGATION (IN ABSENTIA): ANALYSIS OF INDIVIDUAL ISSUES REGARDING THE DECISION-MAKING PROCESS.....	516
Horinetsky Y.I., Nesterova I.A., Replyuk N.M. PROBLEMS OF PROTECTING THE RIGHTS OF A PERSON WHOSE ACTIONS ARE UNDER PRE-TRIAL INVESTIGATION BEFORE BEING NOTIFIED OF SUSPICION.....	525
Zinkovskyy I.P. NOVELISATION OF PROVING IN CRIMINAL PROCEEDINGS INVOLVING JUVENILE VICTIMS AND WITNESSES.....	530
Melnychuk Y.L. THE GENESIS OF THE DEVELOPMENT OF THE INSTITUTE OF EVIDENCE AND ADMISSIBILITY OF EVIDENCE.....	537
Tagiev S. CONSTITUTIONAL CONTROL OF THE JUDICIAL LAW IN CRIMINAL PROCEEDINGS: REALITIES AND PROSPECTS.....	546
Chepel O.V., Chernetskyi S.S. THE PLACE OF A WITNESS IN CRIMINAL PROCEEDINGS IN UKRAINE.....	553
SECTION X. JUDICIAL SYSTEM; THE PROSECUTION SERVICE AND ADVOCACY	
Zaborovskyy V.V., Manzyuk V.V., Revutska I.E. THE ACTIVITIES OF UKRAINIAN LAWYERS AND THE SELF-GOVERNMENT BODIES OF LAWYERS IN THE CONTEXT OF A FULL-SCALE INVASION OF THE RF.....	561
SECTION XI. INTERNATIONAL LAW	
Ahmadov E.M. PROSPECTS FOR THE CREATION OF OSCE INTERNATIONAL POLICE FORCES: INTERNATIONAL LEGAL ASPECTS.....	568

Hachkevych A. HIROSHIMA AI PROCESS.....	574
Dir I.Yu. SPECIAL INSTITUTIONS OF THE EUROPEAN UNION.....	584
Ivanov A.V. THE SUPRANATIONAL CHARACTER OF DECISIONS OF INTERNATIONAL JUDICIAL INSTITUTIONS.....	589
Kaptan M.V. ANALYSIS OF THE FEATURES AND IDENTIFICATION OF PROBLEM ISSUES OF THE LEGAL REGULATION OF ENSURING THE DEFENSE FORCES OF UKRAINE WITHIN THE LIMITS OF INTERNATIONAL AID: ASSESSMENT OF RISKS.....	594
Kibets D.V., Holovatenko M.Yu. CLASSIFICATION OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS AND THEIR ROLE IN THE MODERN WORLD.....	600
Syroid T.L. THE EUROPEAN UNION POLICY IN THE FIELD OF PROTECTION OF THE RIGHTS OF VICTIMS OF CRIMES.....	605
Khmelenko Ya. INTERNATIONAL INVESTMENT ARBITRATION AS A COMPONENT OF THE MECHANISM FOR COMPENSATION FOR DAMAGES CAUSED BY MILITARY CONFLICTS.....	615
SECTION XII. THE PHILOSOPHY OF LAW	
Byelov D.M., Bielova M.V. CONSTITUTIONALISM AS A CATEGORY IN THE HISTORY OF LEGAL THOUGHT.....	620

УДК 347.51

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.03.20>

ВПЛИВ ПІДВИЩЕНОГО РИЗИКУ НА ЦИВІЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗАВДАНУ МАЙНОВУ ШКОДУ

Галкевич С.В.,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри приватного права

Чернівецького національного університету

імені Юрія Федьковича

ORCID: 0000-0003-2039-0942

e-mail: s.halkevych@chnu.edu.ua

Галкевич С.В. Вплив підвищеного ризику на цивільну відповідальність за завдану майнову шкоду.

У статті автор обґрунтовує доцільність відповідальності навіть за відсутності вини за шкоду завдану діяльністю чи об'єктом, що несуть підвищений ризик нанесення майнової шкоди іншим суб'єктам. Відзначено, що цивільне законодавство складається переважно з норм, спрямованих на позитивне регулювання, установлюючи правила правомірної поведінки. Воля та усвідомлення виконання обов'язків, закладені в нормах цивільного законодавства, спрямовані саме на правомірну поведінку. Воля й усвідомлення як передумови вступу осіб у цивільний оборот зумовлюють правове регулювання й надають поведінці осіб, відповідно до закріпленої норми, юридичне значення. З волею пов'язана можливість вибору, яку особа реалізує в дозволеній діяльності. У свою чергу вибір часто безпосередньо або відносно ґрунтується на ризику як елементі прийняття рішення.

В ході дослідження було сформувано висновок, що відповідно до розподільного прояву принципу справедливості деліктної відповідальності в цивільному праві (дистрибутивної справедливості), розподіл тягара й вигоди корисних, але ризикових видів діяльності має відбуватися так: той, хто отримує вигоди, і повинен нести тягар – це ціна співіснування в соціальному світі. Несправедливо, якщо суб'єкт ризикової діяльності буде перекладати тягар збитку від такої діяльності на потерпілих, залишаючи за собою тільки вигоду.

Нормативна констатація в ряді випадків безвинної відповідальності продиктована саме справедливим прагненням відновити порушену майнову сферу особи-потерпілого за рахунок завдавача шкоди, який ризикнув зайнятися діяльністю, що створює підвищену небезпеку для оточуючих, й який усвідомлював, що здійснення цієї діяльності може призвести до випадкового завдання шкоди.

Необхідно зауважити, що вищезазначені аргументи реалізації принципу справедливості,

відповідно до якого «той, хто своєю діяльністю підвищує небезпеку для присутніх вище звичайного рівня, повинен нести і відповідальність за це підвищення», доречні в ході визначення й інших видів спеціальних деліктів, зокрема у випадках цивільно-правової відповідальності у сфері надання медичних послуг. Певна медична діяльність здійснювана з використанням рентгєнівських або лазерних установок, значною мірою завжди містить підвищену небезпеку непередбачуваних ускладнень внаслідок неможливості повного контролю за нею з боку медичних працівників, тому віднести таку діяльність до джерела підвищеної небезпеки цілком доцільно.

Ключові слова: відповідальність, ризик, джерело підвищеної небезпеки, відшкодування шкоди.

Halkevych S.V. The impact of increased risk on civil liability for property damage.

In the article, the author substantiates the expediency of liability even in the absence of fault for damage caused by activities or objects that carry an increased risk of causing property damage to other subjects. It is noted that civil legislation consists mainly of norms aimed at positive regulation, establishing the rules of lawful behavior. The will and awareness of the fulfillment of duties, laid down in the norms of civil legislation, are directed precisely at lawful behavior. The will and awareness as prerequisites for the entry of persons into the civil circulation determine legal regulation and give the behavior of persons, in accordance with the established norm, legal significance. The possibility of choice, which a person realizes in the permitted activity, is connected with the will. In turn, choice is often directly or relatively based on risk as an element of decision making.

In the course of the study, a conclusion was formed that in accordance with the distributive manifestation of the principle of justice of tort liability in civil law (distributive justice), the distribution of burdens and benefits of useful,

but risky types of activities should take place as follows. The one who receives the benefits and has to bear the burden is the price of co-existence in the social world. It is unfair if the subject of risky activity will transfer the burden of loss from such activity to the victims, leaving only the benefit behind.

Normative ascertainment in a number of cases of no-fault liability is dictated precisely by the just desire to restore the violated property sphere of the victim at the expense of the person who caused the damage, who risked engaging in an activity that creates an increased danger for others, and who was aware that the implementation of this activity could lead to accidental damage.

It should be noted that the above-mentioned arguments for the implementation of the principle of justice, according to which «the one who increases the danger for those present above the usual level through his activities, must also bear responsibility for this increase», are also relevant in the course of defining other types of special torts. Particularly in cases of civil liability in the field of providing medical services. A certain medical activity carried out using X-ray or laser devices, to a large extent, always contains an increased risk of unforeseen complications due to the impossibility of full control over it by medical professionals; therefore it is quite appropriate to attribute such activity to the source of increased danger.

Key words: responsibility, risk, source of increased danger, compensation for damage.

Постановка проблеми. Традиційно цивільне законодавство складається переважно з норм, спрямованих на позитивне регулювання, установлюючи правила правомірної поведінки. Воля та усвідомлення виконання обов'язків, закладені в нормах цивільного законодавства, спрямовані саме на правомірну поведінку. Воля й усвідомлення як передумови вступу осіб у цивільний оборот зумовлюють правове регулювання й надають поведінці осіб, відповідно до закріпленої норми, юридичне значення. З волею пов'язана можливість вибору, яку особа реалізує в дозволений діяльності. У свою чергу вибір часто безпосередньо або відносно ґрунтується на ризику як елементі прийняття рішення.

Мета дослідження. Дослідити взаємозв'язок між підвищеним ризиком та відповідальністю за завдану майнову шкоду.

Стан опрацювання проблематики. Дослідженням цивільної відповідальності за завдану шкоду при здійсненні діяльності, яка несе підвищений ризик для інших суб'єктів цивільних правовідносин займалися Большаков С.І., Булеца С.Б., Заварза Т.В., Мануїлова К.В., Міщук В.В. та інші.

Виклад основного матеріалу. Одним із завдань цивільної деліктної відповідальності є справедлива розподільна пропорція тягаря і вигоди корисних, але ризикованих видів діяльності. Тому правильне розуміння категорії ризику, врахування специфіки її правового аспекту дадуть можливість не тільки вдосконалити інститути цивільного законодавства (зокрема, й деліктного), а й дозволять застосовувати норму, виходячи з принципів справедливості та добросовісності учасників цивільного обороту.

Сам термін «ризик» у цивільному праві використовується для позначення випадковостей, що можуть спричинити наслідки для учасників цивільних правовідносин. Проведений аналіз поглядів представників різних теорій дозволяє використовувати як узагальнююче таке визначення ризику: психічне ставлення суб'єктів до результату власних дій або поведінки інших осіб, а також до можливого результату об'єктивного випадку та випадково неможливих дій, що виражається в усвідомленому допущенні негативних, у тому числі непоправних майнових наслідків (суб'єктивний підхід); поведінка викликана потенційною можливістю настання випадків, що спричиняють майнові втрати (об'єктивний підхід).

Незалежно від суб'єктивного або об'єктивного підходів ризик однаково виступає підставою для розподілу випадково виниклих несприятливих наслідків. Ризик постає як усвідомлення особою можливості настання несприятливих наслідків в умовах вибору варіантів поведінки й реалізується через вольові дії, вибрані з усіх наявних альтернатив. Як елемент свідомо-вольової поведінки він постає однією з передумов не тільки виникнення прав і обов'язків, але й їх реалізації.

У чинному цивільному законодавстві категорія «ризик» опосередковано розкрита. Так, ЦК України, з одного боку, не містить прямого визначення цього поняття, а з іншого – розглядає ризик, насамперед, як економічну категорію з позицій характеристики підприємницького ризику. Крім того, термін «ризик» використовується в цивільному законодавстві до таких випадків: «ризик випадкової загибелі (утрати)», «ризик настання цивільної відповідальності», «ризик пошкодження майна» [7].

Сучасне вітчизняне законодавство появу ризику пов'язує, насамперед, із позицією особливостей цивільно-правових відносин. Як вказано в ст. 1 ЦК України: «Цивільним законодавством регулюються особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників» [7]. Тому необхідно у зв'язку із цим зазначити, що будь-які майнові суспільні відносини так чи інакше

пов'язані з ризиком (будь то ризик втрати майна або ризик недосягнення поставлених перед собою учасниками цивільного права цілей). Відповідно, сама по собі об'єктивна можливість «невдачі» (збитків), тобто ризик несприятливих майнових наслідків, є частиною суспільних відносин, що складають предмет цивільного права. Інакше кажучи, ризик обов'язково повинен враховуватися при цивільно-правовому регулюванні відносин суб'єктів. Однак, маючи на увазі таку поширеність ризику в цивільних деліктних відносинах, слід зауважити, що з допомогою цивільно-правових норм не тільки регулюються різноманітні прояви ризику, а й можливі встановлення меж його допустимості. Межі ризику в кожному індивідуальному випадку визначаються й залежать від прямих заборон, пов'язаних зі здійсненням тієї чи іншої діяльності. Нормативне регулювання цивільно-правових ризиків є не чим іншим, як відповідальним розподілом наслідків таких ризиків (до наслідків ризиків в цьому випадку належать збитки сторін).

Справедливо, що суб'єкти дістають користь, отримують прибуток від здійснення тих чи інших видів діяльності, але якщо вони створюють підвищену загрозу завдання шкоди, безпосередньо її завдають, справедливо, щоб вони несли розподільно й співмірно відповідальність за всі наслідки своєї поведінки (діяльності).

Такі поняття як «ризик» і відповідальність пов'язані між собою унаслідок наявності в цивільному деліктному праві можливості майнових втрат. Втрати не можуть бути передбачені або наперед визначені, однак вони можуть бути розподілені між учасниками цивільних деліктних правовідносин. При цьому видається очевидним, що саме регулювання наслідків ризиків є основним напрямком цивільного деліктного правового впливу.

Тому в ЦК України закріплена безвинна відповідальність власників джерел підвищеної небезпеки. Джерелом підвищеної небезпеки є діяльність, пов'язана з використанням, зберіганням або утриманням транспортних засобів, механізмів та обладнання, використанням, зберіганням хімічних, радіоактивних, вибухо- і вогнебезпечних та інших речовин, утриманням диких звірів, службових собак та собак бійцівських порід тощо, що створює підвищену небезпеку для особи, яка цю діяльність здійснює, та інших осіб (ч. 1 ст. 1187 ЦК України) [7].

На підставі аналізу положень вищезазначеної статті можна дійти висновку, що джерело підвищеної небезпеки – це не будь-яка діяльність, а діяльність, по-перше, яка пов'язується саме з використанням, зберіганням або утриманням певних об'єктів, перелік яких не є вичерпним; по-друге, ця діяльність пов'язана з підвищеною небезпекою для оточуючих саме

у зв'язку з властивостями цих об'єктів, які, як зазначається в літературі, зумовлюють неможливість повного контролю за такою діяльністю з боку людини на певному етапі розвитку науки та технологій [171, с. 163].

Так, згідно п. 5 постанови Пленуму Верховного Суду України від 01.03.2013 р. № 4 «Про деякі питання застосування судами законодавства при вирішенні спорів про відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки», оскільки норма ст. 1187 ЦК України не містить вичерпного переліку видів джерел підвищеної небезпеки (видів підвищеної небезпечної діяльності), суд, беручи до уваги особливі властивості предметів, речовин або інших об'єктів, що використовуються в процесі діяльності, має право визнати джерелом підвищеної небезпеки також й іншу діяльність. До цих особливих властивостей слід відносити створення підвищеної ймовірності завдання шкоди через неможливість повного контролю за ними з боку людей.

Нормами ч. 2 ст. 1187 ЦК України визначено особливого суб'єкта, який несе відповідальність за шкоду, завдану джерелом підвищеної небезпеки, – це його законний володілець. Зокрема, відповідно до ч. 2 ст. 1187 ЦК України, шкода, завдана джерелом підвищеної небезпеки, відшкодовується особою, яка на відповідній правовій підставі (право власності, інше речове право, договір підряду, оренди тощо) володіє транспортним засобом, механізмом, іншим об'єктом, використання, зберігання або утримання якого створює підвищену небезпеку.

У п. 4 постанови Пленуму Верховного Суду України від 01.03.2013 р. № 4 «Про деякі питання застосування судами законодавства при вирішенні спорів про відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки», відмічено, що обов'язок відшкодувати завдану шкоду виникає у її завдавача за умови, що дії останнього були неправомірними, між ними і шкодою є безпосередній причинний зв'язок та є вина зазначеної особи, а коли це було наслідком дії джерела підвищеної небезпеки, – незалежно від наявності вини.

До осіб, які несуть таку відповідальність, законом висунуті підвищені вимоги щодо кваліфікації та професійних знань. Покладання відповідальності за випадкову шкоду в подібних випадках спонукає як гіпотетичного завдавача, так й інших осіб, які здійснюють аналогічну діяльність, вживати додаткові заходи, спрямовані на попередження випадкової шкоди. Ця констатація викликає цілком справедливий виправдовуючі зауваження, одним із тезисів яких є положення про те, що покладання підвищеної відповідальності на власників джерела підвищеної небезпеки дає їм стимул постійно вдосконалювати експлуатовані ними джерела під-

вищеної небезпеки, знижуючи рівень неконтрольованого людиною прояву шкідливих якостей. Відповідальність власника джерела підвищеної небезпеки виступає в ролі стимулу вдосконалення техніки, а в результаті призводить до скорочення кількості випадків заподіяння шкоди. Розглядаючи питання про відповідальність за шкоду, заподіяну джерелом підвищеної небезпеки, Д.В. Боброва стверджує, що існування зазначеної відповідальності «в сучасних умовах науково-технічного прогресу, ускладнення всіх сторін життя суспільства – важливий правовий інструмент забезпечення соціальної справедливості. Вона зумовлена особливо шкідливими якістьми джерел підвищеної небезпеки, оскільки останні в процесі експлуатації не піддаються безперервному і всеосяжному контролю з боку людини. Ніякі спеціальні знання, навички, досвід не дають можливості ні передбачити тих шкідливих наслідків, які настають у конкретній життєвій ситуації, ні запобігти їм. Саме відповідальність стимулює власників джерел підвищеної небезпеки вживати всіх можливих заходів щодо запобігання заподіяння шкоди, заохочує їх до участі у створенні нової, безпечної техніки» [6, с. 504].

Безумовно, справедливість існування в ряді випадків підвищеної деліктної відповідальності ґрунтується врешті-решт не тільки на превентивних, а й на економічних причинах. Як зауважує С. Братусь, «подібні випадки здебільшого пов'язані з потребами економічного обороту, забезпеченням його стійкості, задачами, що впливають із компенсаційної, відновлюючої функції цивільного права». Акцентуючи увагу на впливі факторів ризику на цивільно-правову відповідальність із позиції теорії «професійного ризику», Т.В. Заварза констатує: «шкода під час потенційно небезпечної діяльності, повинна відшкодовуватись потерпілому, навіть якщо винна особа в її спричиненні відсутня. Пояснюється це тим, що несправедливо покладати наслідки реалізації ризику на потерпілого, тоді як учасник цивільних правовідносин одержує вигоду від такої діяльності» [3, с. 4]. В подібних випадках існує абстрактне передбачення можливості виникнення випадкової шкоди, а отже, і реальна можливість вжиття визначених заходів щодо її попередження в майбутньому. Отже, зовсім не логічно «перекладати» відповідальність зі сторони більш сильної в економічному смислі (власника джерела підвищеної небезпеки, підприємця) на іншу особу (перехожого, споживача).

Еволюція ідеї дедалі більшого гарантування захисту інтересів потерпілих привела до пошуку нових критеріїв оцінки збитків у галузі економіки [1, с. 68] і дала привід деяким правникам обґрунтувати принцип, за яким увесь ризик

за потенційну шкоду має взяти на себе особа, яка займається небезпечною діяльністю, навіть якщо шкода буде завдана без вини. Так, на думку В.В. Міщука, керуючись таким порядком, на перший план виходить домінування ідеї справедливості, мета покарання деліквента замінюється метою відновлення майнового стану потерпілих. При цьому вже не має значення, хто винний, головне питання – хто має відшкодувати шкоду. Відповідно на місце індивідуальної відповідальності постає колективна гарантія, що спирається на суспільну солідарність» [5, с. 148].

Висновки. Отже, відповідно до розподільного прояву принципу справедливості деліктної відповідальності в цивільному праві (дистрибутивної справедливості), розподіл тягара й вигоди корисних, але ризикових видів діяльності має відбуватися так: той, хто отримує вигоди, і повинен нести тягар – це ціна співіснування в соціальному світі. Несправедливо, якщо суб'єкт ризикової діяльності буде перекладати тягар збитку від такої діяльності на потерпілих, залишаючи за собою тільки вигоду.

При цьому не слід забувати про те, що закон покладає відповідальність за загальним правилом саме за вину, а не за ризик. Виходячи з букви закону, у нас немає підстав при покладанні відповідальності оперувати категорією ризику, однак, використовуючи цю категорію (крім економічної складової), можна обґрунтовувати мотивацію законодавчого закріплення можливості підвищеної відповідальності, незалежної від вини, на осіб, які свідомо займаються діяльністю, котра за наявності певних обставин може мати негативні наслідки. Іншими словами, нормативна констатація в ряді випадків безвинної відповідальності продиктована саме справедливим прагненням відновити порушену майнову сферу особи-потерпілого за рахунок завдавача шкоди, який ризикнув зайнятися діяльністю, що створює підвищену небезпеку для оточуючих, й який усвідомлював, що здійснення цієї діяльності може призвести до випадкового завдання шкоди.

Необхідно зауважити, що вищезазначені аргументи реалізації принципу справедливості, відповідно до якого «той, хто своєю діяльністю підвищує небезпеку для присутніх вище звичайного рівня, повинен нести і відповідальність за це підвищення», доречні в ході визначення й інших видів спеціальних деліктів, зокрема у випадках цивільно-правової відповідальності у сфері надання медичних послуг. Так, певна медична діяльність (наприклад, проведення променевої терапії) здійснювана з використанням рентгенівських або лазерних установок, значною мірою завжди містить підвищену небезпеку непередбачуваних ускладнень унаслідок

неможливості повного контролю за нею з боку медичних працівників. Тому віднести таку діяльність до джерела підвищеної небезпеки, за влучним зауваженням С. Булеци, «загалом цілком доцільно» [2, с. 346].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Большаков С.І. Принципи об'єктивності оцінки вартості збитків, завданих власнику колісного транспортного засобу. *Економіка АПК*. 2015. № 6. С. 67–76.
2. Булеца С. Цивільні правовідносини, що виникають у сфері здійснення медичної діяльності: теоретичні та практичні проблеми : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.03. Одеса, 2016. 437 с.
3. Заварза Т.В. Правове значення ризику для цивільно-правової відповідальності лікарняних закладів за неналежне лікування. *Теорія і практика правознавства*. 2013. Вип. 2. С. 1–11.
4. Мануїлова К.В. Поняття та характеристика джерела підвищеної небезпеки. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. 2014. № 10-2. Т. 1. С. 160–163.
5. Міщук В.В. Делікт як підстава цивільно-правової відповідальності за шкоду, завдану джерелом підвищеної небезпеки. *Університетські наукові записки*. 2013. № 3. С. 146–151.
6. Цивільне право України: Підручник: У 2-х кн. / О.В. Дзера (керівник авт. кол.), Д.В. Боброва, А.С. Довгерт та ін.; За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової. К.: Юрінком Інтер, 2002. Кн. 1. С. 615.
7. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.